

aan een verhaal dat ik eens ergens las van een predikant.

De man moest naar een dorp op zekeren afstand, om er te preeken. Om ter plaatse te komen, moest hij gebruik maken van een stoomboot. Hij had evenwel verzuimd het noodige reisgeld bij zich te slepen. Doch daar gaf hem, zoo meende hij, de Heere in, dat hij zonder toelating gerust aan boord mocht stappen. Niemand zou hem lastig vallen om de vracht.

Hij volgde die ingeving — en, inderdaad, men vergat, hem betaling van de reis te vragen.

Deze man heeft zich, natuurlijk volkomen te goeder trouw, vergist. Zijn gebruik maken van de stoomboot zonder betaling was een overtreding van het achtste gebod. En God zet nooit iemand aan om een Zijner geboden te overtreden.

Intusschen zal het niet in elk geval even gemakkelijk zijn als in dit, wat we als van buiten komende ingeving of aandrijving aanvoelen aan de Schrift te toetsen.

't Is mogelijk, dat we ten opzichte van de zaak de openbaring Gods in het Woord niet onderscheiden.

't Is ook denkbaar, dat de Schrift er goederlei licht over ontsiekt.

In dat geval zal het doorgaans geraden zijn, zich in oordeel noch wil te laten leiden door wat men niet in staat is te beoordeelen.

Durft men dit niet, uit vrees van zich tegen God te stellen, en moet er, wijl het een ernstige handeling geldt die geen uitstel duldt, toch een beslissing vallen — dan zullen twee dingen ons doorgaans uit de verlegenheid helpen.

Het eerste is het oprichte gebod, dat de Heere ons van alle eigenwilligheid verlosse, en ons genade schenke om ons onbepaald aan Hem te onderwerpen en duidelijk in te zien, wat Hij wil dat we doen zullen.

Het tweede, dat we ons ernstig beproeven, of niet misschien wat ons een aanwijzing Gods schijnt, gevolg is van een neiging of begeerte die dusver niet tot ons bewustzijn doordrong.

Ook langs dien weg zullen we dikwijls tot klaarheid kunnen komen.

Eigenlijk hebben we dezen laatste maatregel al te vaak toe te passen. Wijl ook een van God op ons uitgaande impuls ons nooit anders bereikt dan door ons eigen zieleleven heen, is het duidelijk, hoe licht we voor vrucht van Goddelijke inwerking aanzien wat niets anders is dan product van ons eigen wenschen of begeeren.

't Hart is arglistiger dan eenig ding: wie zal het kennen?

Het „Wat een mensch graag wil, gelooft hij graag“, geldt helaas, ook hier.

En de voorbeelden van vromen die in bepaalde verwachtingen, in of buiten verband met een tekst, het slachtoffer waren van eigen begeeren, zijn voor 't grippen.

Me komt hier voor den geest de droeve geschiedenis van een godvruchtige vrouw, die, naar ze meende van God de belofte ontving — ze had daarvoor ook een tekst — dat haar eenige zoon, die een toonbeeld was van goddeloosheid in elken vorm, nog toegebracht zou worden. Zoo dikwijls als het buitensporig leven van haar zoon ter sprake kwam, haastte ze zich te verzekeren, dat God hem op zijn tijd bekeeren zou. Maar haar jongen stierf in zijn zonde. Toen hij in beschoonen toestand de kroeg verliet, waarin hij, onder protest van zijn lichtzinnige kamerads, zijn moeder in haar bidden spottend had nagebootst, liep hij recht uit het kanaal in en verdronk met een vloek op de lippen.

De arme moeder geraakte door deze teleurstelling in haar verwachting, zoo in de zeel des duivels, dat ze jarenlang krankzinnig was.

Een waarschuwend voorbeeld, dat met duizend andere te vermeederen zou zijn.

Op de derde vraag van d. K. of wat iemand zegt door Goddelijke „ingeving“ te weten, ook voor anderen gezag heeft en regel van handelen moet zijn, behoeft ik wel geen breed bescheid te geven. Natuurlijk bindt het niemand.

Gezag over de conscientie heeft alleen Gods Woord.

Welk een ontzaglijke tiranie zou God zijn volk opleggen, en tot welke hulpeloze spelballen van menschen zou Hij hen maken, zoo ze zich hadden te buigen voor elke z.g. openbaring die de eerste de beste geestdrijver beweerde ontvangen te hebben.

Toen Hij de gave der profetie nog gaf in Zijne Kerk, vermaande Hij reeds zoo ernstig, dat men de geesten beproeven zou of ze uit Hem waren. En dan zou hij nu, nu de profetie opghield, willen, dat we ons blindelings aan al wie zich als „ziener“ aandient, zouden onderwerpen?

Natuurlijk worden dergelijke „profeten“ of „profetessen“ — meestal zijn het profetessen, omdat er meer vrouwen dan mannen zijn met een overspannen zenuwleven — evenals die waarvan d. K. verhaalt, niet weinig boos, als men zich weigert te onderwerpen aan het gezag van hun woord. Doch dit is dan het beste bewijs, hoe weinig ze geleid worden door den Geest dien ze beweren te hebben.

'k Hoop, dat het bovenstaande, al put het het

vruchtbare onderwerp niet uit, m'n vragers eenig meerder licht gegeven zal hebben op dit duistere terrein.

Slechts hoop ik, dat m'n schrijven erover de belangstelling ervoor niet verminderd zal hebben.

Laat die, vooral in een tijd als de onze, waarin de verst des duisternis druk bezig is haar te trekken naar al wat tot het occulte behoort, meer dan ooit gericht zijn op het Woord onzes Gods. En laat ons bedenken, dat het groter genade en eere is, het verborgene voor onzen God te laten, dan er met een schijn van wijsheid in door te dringen; en ook groter genade en eere, bij het licht des Woords, door den Heiligen Geest in ons geheiligd denken en willen geleid te worden, dan om onzer onwetendheid en zwakheid wille op bijzondere wijze, als door druk en stoot van buiten, in 't spoor te worden gehouden.

V.

F.

## LITERATUUR EN KUNST.

### Jochem van Bruggen, *Die Meisiekind*.

Onder de romanschrijvers, die de Zuid-Afrikaansche literatuur der laatste jaren kent, neemt een eerste plaats in Jochem van Bruggen, die met zijn bekende dissertatie „Lectuurversiering vir kinders en jeugdige personen“ de literaire belangstelling in Zuid-Afrika in nieuwe banen heeft geleid.

Eenige jaren geleden gaf deze Schrijver zijn roman „Ampie“, een meesterstuk van romankunst, in z'n gegeven zowel als in z'n bewerking.

Ampie, de titelfiguur, is de vertegenwoordiger van de armste volksklasse van het Afrikaansche ras, dat is afgezaakt tot het levensniveau der kaffers, vervuld is in vaal-grijze ellende, geestelijk is afgesloopt en verruwd in woord en daad, maar dat, ondanks dit alles, de kerneigenschappen bewaart, van zijn afkomst. Deze Ampie is een achterlijke jongen, opgegroeid in 't wild en daardoor heeft allerlei verkeerdheid zich als wakergewas vastgeworteld in zijn gedragingen. Maar, ontdoet van den ruwen bolster, is zijn karakter goed, heeft daarin de eerlijke liefde, de trouwe afhankelijkheid, de stoere werkkraft, de onverzettelijke vastheid van den echten Afrikaner. Klaarblijkelijk heeft de Auteur in de tekening van dezen jongen willen leggen zijn liefde voor zijn stam. Maar ook heeft hij willen aangeven den weg, waarlangs de zedelijke verheffing van wat ontaardde, is te bereiken. Want door de psyche van den uit de voegen der samenleving losgeraakten Afrikaner te ontleden, zooals hij hier doet, heeft hij het begrip gemaakt, dat „Oom“ en „Tante“ Booyens zich het lot van den jongen aantrekken en, door hen bij zich in huis te nemen en aan geregelde arbeid te gewennen, trachten hem boven zijn staat van verval uit te helpen. Gedragen door de kracht van haar geloof, in het besef dat een rolcvereen van wat wegzak in ellende noodig is, zal het Afrikaansche volk zijn zelfstandig bestaan behouden, aanvaardt deze geestkrachtige vrouw de zware taak om van Ampie een mensch te maken. „Daar le 'n plig van ons, Kasper“, is het eenvoudige woord, waarmee ze de moeilijke opdracht begint. En het einde kroont het werk. 't Kost haar en den boer veel moeite, 't vraagt eindeloos geduld en steeds nieuwe toewijding, maar ze weet ten slotte „Ampie de kop in fatsoen te bring“, zoodat hij, met Oom Kasper's hulp een verzeerd bestaan zich verwerft als knecht op de uitgestrekte boeve. Op het einde van 't boek zien we Ampie tot een flinken kerel geworden, die de liefde-waard is van Annemie, zijn nicht, voor wie zijn gevoelig hart in genegenheid is ontvlamd. Prachtig doet de Auteur Ampie in zijn verbetering uitkomen, als hij hem teekent in zijn titanisch vechten tegen het vuur van den veldbrand, waarmee tegelijk voor Oom en Tante Booyens 't hewijs is geleverd, dat ze het pleit hebben gewonnen.

Met bijzondere fijnheid heeft van Bruggen dit moeie gegeven verwerkt en de voortreffelijke stijl, de minne taal, de locale kleur, vooral ook de warmte der sympathie, die overal in het boek gloeit, maken dezen roman tot een sterk boek, aan de beste proeve van Nederlandsche romankunst volkomen gelijkwaardig.

Dezer dagen nu verscheen het vervolg van „Ampie“, onder den titel „Die Meisiekind“. Het vertelt, op dezelfde fijne manier, hoe Ampie met Annemie trouwt. En, zooals in het eerste deel Booyens en zijn vrouw, en Grieta, hun dochter, de krachtige karakters waren, die Ampie steunden in zijn moeilijke worsteling, zoo is het hier Annemie, die meisiekind, type van het echte Afrikaansche meisje, dat de zwarigheden alleen kent om ze te overwinnen.

Er is in dit vervolgdeel veel minder handeling, veel meer analyse. De verwording, die als een verharde bast om Ampie's karakter gegroeid was, is in het eerste verhaal weggenomen en nu zien we hem in zijn gevoeligheid, zijn schuwheid, zijn onvastheid nog in de verhoudingen van het geordende leven. Innerlijk is het verbeteringsproces bij hem voltooid; hij weet wat hij wil en voelt in zich

1) Eveneens uitgave van Swets en Zeitlinger, Amsterdam

de kracht om dat te bereiken. Maar uiterlijk wordt hij nog door alles geslingerd en uit zijn koers geslagen. En nu is 't juist Annemie, die daarbij zijn trouwe, liefdevolle leidster is en hem tot de „overwinning“ voert.

Flip Staander, Booyens arbeider, is uit diens dienst weggegaan en zijn huisje is leeggekommen. En nu is het Ampie's ideaal (en, verholten, ook Booyens bedoeling) dat hij in dat huisje zijn intrek nemen zal en Flip Staanders plaats zal vervullen. Zoo krijgen zijn plannings vaster vormen en maakt hij zich gereed de toestemming van Annemie's ouders te gaan vragen.

Deze ouders, Oom Thijs en Tante Annie, zijn keestelijke figuren. „Oom Thijs voel homself ver bokant sy kinders as hulle priester, nooit as leidsman nie, selde as vader“. Hij is van zijn eigen standleg voortreffelijk overtuigd. „... Ek moes predikant geword het. Ek het maar net drie maande skool gehad en glad g'n geleerdheid nie, maar God het mij 'n wonderlike verstand gegee“. Zijn werk (hij is landarbeider) doet hij werklugelijk; met z'n geest is hij altijd in beschouwingen verdiept. Tante Annie „het groot gesag vir haar man, omdat hij alles so diepdenkend, vol gedachtes soos 'n profet is“, ze heeft de martelaars-allures van altijd te moeten zorgen en slaven en weinig invloed te hebben, maar in werkelijkheid is ze een „kwaai vroumens“, die 't niet op Ampie begrepen heeft. Zij probeert dan ook de verhouding van hem tot Annemie te breken en, op een bepaald oogenblik, neemt ze haar dochter onder handen. Maar deze verweert zich met de felheid der aangerande liefde. Tante Annie bereikt niets, dan dat ze verzet wakker roept en Annemie te meer aan Ampie zich doet hechten. Oom Thijs, de filosoof, voor wiens hooge autoriteit de zaak door Tante Annie gebracht wordt, valt haar af: „As hulle mekaar wil vat, keer ek en jy hulle verniet. Vir my is Ampie ordentlik genoeg. Hy sal bij Booyens goed sy lewe kan maak; enige tyd beter as ons hier op Vlakplaas. Jy kan mos nie vir Annemie 'n man gaan soek nie“. Dan prekeert tante Annie 't over een anderen boeg te gooien. Ampie is geen lidmaat van de kerk en hij zal het nooit kunnen worden. „As hulle effens aan hom ruk en pluk in die konsistoriekamer, sal hij bontslinger soos 'n span osse wat bij staan“. Maar Oom Thijs snijdt ook dit, op zichzelf handig gekozen, argument de hielpees door, met een kort: „Ek se Ampie moet nou saam met Annemie lidmaat word, dis al!“

Annemie heeft 't gewonnen. En nu heeft ze maar een taak, Ampie zooveel zelfvertrouwen bij te brengen, dat hij niet zal „bontslinger“ als hij door den kerkerand wordt ondervraagd. Aandoenlijk is het te zien, hoe Ampie op z'n catechismus studeert, 's avonds, als het werk klaar is en hij op z'n kamertje zit. Honderdmaal herhaalt hij de woorden van de vragen, maar altijd weer dwalen zijn gedachten af en den anderen dag is hij misnoedig en verdrietig. Dan is het Annemie, slim, vlug, bevattelijk meisiekind, die prompt leeren kan en alles weet, die hem helpt, uitlegging geeft, hem „examineert“ en hem den verloren moed verleenigt. Haar tact en nimmer aflatende liefde winnen het ten slotte van zijn schuchterheid en onbevattelijkheid: straks, voor den kerkerand, blijkt Ampie's kennis voldoende en hij verwerft het lidmaatschap.

Nu is aan de gestelde voorwaarde voldaan en staat aan het huwelijk niets meer in den weg. Tevoren heeft Ampie de officiële toestemming van Annemie's ouders gevraagd (met echt-Afrikaanschen humor teekent de Auteur deze ceremonie) en Oom Booyens medewerking verzocht — nu kan de bruiloft worden gevierd. Maar (en ook dat fragment tintelt van geestigheid) Oom Thijs' bruiloftsgeld, dat hij geleend had aan z'n zoon Bart, is niet op tijd teruggegeven en dus moet van alle festiviteit worden afgezien. De teleurstelling is groot, behalve bij Ampie en Annemie, die gelukkig zijn en vol blijdschap hun eigen woning betrekken en hun nieuw leven beginnen.

Bijk is in de beschrijving van dit alles de humor, die voor den Afrikaanschen geest zoo karakteristiek is. Maar die humor is niet het voornaamste element van het boek. Veel meer staat op den voorgrond de ernst. De Schrijver volgt den ontwikkelingsgang van Ampie's gemoedsleven, van zijn geestelijke vorming, die na zijn sociale verheffing komt moet.

Zwaarder nog dan zijn eerste strijd is de worsteling om geestelijk evenwicht. Want daarbij hebben geen vriendelijkheid en inschikkelijkheid van welmeenende beschermers in Ampie's eigen ziel moel die zaak worden beslecht. In de dagen van zijn voorbereiding voor het lidmaatschap is de strijd begonnen. Als hij zou worden afgewezen, zou hij Annemie kwijt zijn en hij kon niet hopen haar! „Waarom wil God dit he? Nou eers voel hij hoe min genade daar vir hom sal wees. Bij God kom hij nie verbij nie!“ In zijn weinig ontwikkelde denken spoken deze gedachten rond en ze bezwaars hem te meer, naarmate de beslissende dag nadert. „Ampie voel geweldig bang vir God“, en met die vrees is weer gemengd zekere opstandigheid, dat van hem geëischt wordt en als groote voorwaarde geldt, wat hij wellicht niet zal kunnen volbrengen, ondanks de moeite, die hij zich gegeven heeft.

Maar als is „gesla dankbaar ruimte om en die to wel, de komen er avond van er aan „C wat inho zijn huis schroomv overtuigd toe onbes strijd hee maar „Ek he wat klai dan pas en opvlie woorden, kamer, te standig, den hoog terug, van ziel komt en einde diop in i ziet schi het gebe laat my heme... ten en el het Onze 't Stoll hij en A naam va het geest Met tact te overti daard ge m dat t als haar

't Is vi geeft en Want bij z'n hume overtuigi een chri christelijk zijn onge heid ech de beste romanku stelling volgen, v oerwaat konst ve

Albre niet ken Zijn l hebben

En zij der nog groote k aanvang loepers doen vi Waar vi kend zij men b den hee het geb een doe Dürer en geste Deze geleden. Het f voor i pers alg bladen ken, al En o moge ee wijd we

De ke dal den ontwikke spreken zicht en rers we noemde. De la advierte land, m ven, die